

staatsbosbeheer

Stamblad

De ontberingen van vier BN'ers

Nieuwe tv-serie in onze gebieden - pagina 16/17

Trots

**Thijmen
van Heerde**
Boswachter

N 52.20.459 E 005.16.191

“Het is enorm bijzonder dat we in deze tijd dit Buitencentrum hebben gebouwd, zeker als je bedenkt dat er een ander Buitencentrum twintig minuten verderop ligt.” Maar Almere verdient het, vindt boswachter Thijmen van Heerde, “vanwege de unieke locatie. Doordat er in de jonge natuur veel kan, staat de combinatie spelen en beleven voorop, waar op andere plekken de natuur leidend is.” Toch vinden natuurliefhebbers op wandelafstand ijsvogels, bevers, vossen en wielewalen.

Over het netwerk van recreatieve voorzieningen hebben Thijmen en zijn collega's meegedacht. “Er is voor iedereen wat te doen, en er zijn ook altijd activiteiten, doordat we samenwerken met het Bosrestaurant en een klimpark.”

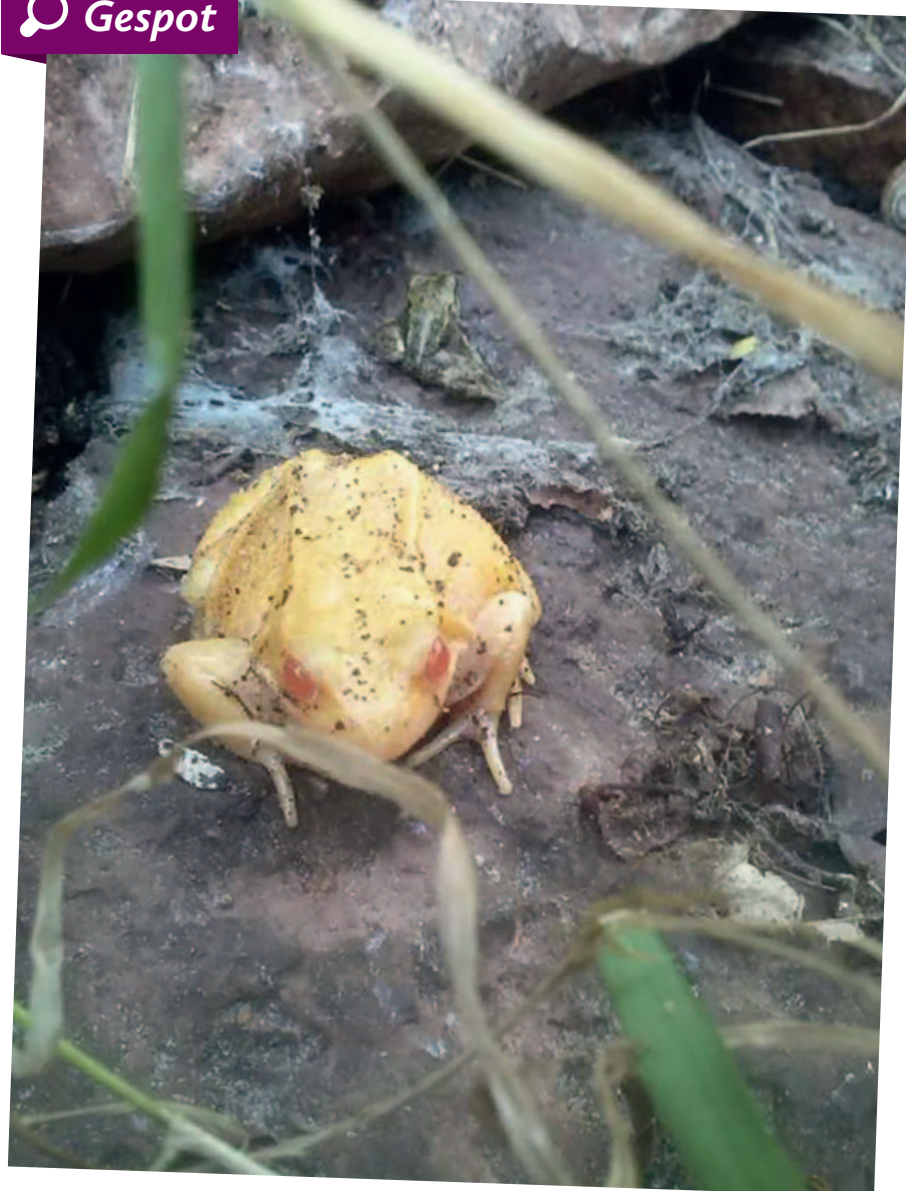
Leefwereld: de plaats waarin mensen en dieren leven; de wereld waarin je gedijt, of juist bedreigd wordt en doodgaat. Daarover verhalen we in dit Stamblad. Bijvoorbeeld in het artikel over een bijzondere vlin- derbeheerder die de leefomstan- digheden van vlinders probeert te verbeteren. Vlinders overigens met welluidende namen als ‘veenbesparelmoervlinder’.

Ander voorbeeld: bekende Nederlanders die voor de camera vrijwillig hun vertrouwde omgeving verruilden voor een paar dagen overleven in de natuur. Geholpen door de boswachter, gelukkig. In de Stille Kern in Flevoland, waar zoveel meer is dan alleen kaarsrechte lanen in productiebos.

Derde voorbeeld: duurzame instandhouding van leegstaande monumentale panden. Zoals het idee om een oude steenfabriek aan de IJssel, te laten fungeren als natuurrustplaats. Een plek waar mensen de gelegenheid krijgen om op eigen wijze naasten te gedenken. Een plek ook waar oude rituelen nieuwe vormen kunnen krijgen, zoals een rouwstoet te water. Ik vind het goed en mooi dat we er ruimte voor bieden. Lees maar!

Nancy Wielenga

Gespot

Albinokikker

Gespot op de Facebookpagina van Staatsbosbeheer: een albinokikker in een tuin in Winschoten! Volwassen albinokikkers kom je niet zo heel vaak tegen, omdat het moeilijk voor ze is om te overleven in de natuur. Door hun opvallend lichte kleur worden ze makkelijk gespot door hun prooi én door roofdieren. ■

Zelf iets gespot?

Mail het naar de redactie via redactie@staatsbosbeheer.nl.

Colofon

Stamblad is het personeelsblad van Staatsbosbeheer en verschijnt 6 keer per jaar. 49e jaargang, nr. 2, april 2015. **Redactieadres** Staatsbosbeheer Afdeling Communicatie, Postbus 1300, 3970 BH Driebergen, T (030) 692 62 13, E redactie@staatsbosbeheer.nl, **Hoofredactie** Wibo Kusters-Kalman en Nancy Wielenga **Redactie** Gerard van Breemen en Kim Hiddink, met medewerking van Jorien Dekker, Jeroen den Hartog en Albert Pul **Eindredactie** Gaston Dorren **Tekstbijdragen** Annemarie Bergfeld, Gerard van Breemen, Jorien Dekker, Claudia Dekkers, Nelie Harteman, Petra van Heijningen, Kim Hiddink, Wibo Kusters-Kalman, Ellen Meijer en Nancy Wielenga **Foto's / afbeeldingen** Pauline Arends, Gert-Jan Brandenburg, Gerard van Breemen, Jaap Gehem, Team H+A+P, Jeroen den Hartog, Hans van Heiningen, Gert-Jan Kleine, Hans-Erik Kuypers, Patrick Raats en RTL4 **Realisatie / Vormgeving** Muntz **Druk** Deltabach Grafimedia **Adreswijzigingen** Oud-medewerkers kunnen adreswijzigingen en opzeggingen sturen aan: n.harteman@staatsbosbeheer.nl of Nelie Harteman, Postbus 1300, 3970 BH Driebergen.

Nieuwe website

Sinds half april zijn we de trotse bezitter van een nieuwe website. De verschillen springen direct in het oog: Grotere beelden. Bondiger teksten. Overzichtelijker. Gastheer de boswachter prominenter in beeld, gekoppeld aan sociale media. Met steun van onlinebureau Presenter zijn drieduizend (!) webpagina's herschreven en voorzien van trefwoorden, zodat ze vaker gevonden worden door zoekmachines zoals Google. Daarvoor werden de belangrijkste pagina's bepaald, evenals de zoekwoorden (*keywords*) waarmee onze (potentiële) klantgroepen het vaakst binnenkomen. Want een nieuwe website is leuk, maar belangrijker is dat ie gevonden wordt. Eén ding is uiteraard niet veranderd: het adres www.staatsbosbeheer.nl. ■

Oostvaardersbeheer positief beoordeeld

Op 12 maart heeft staatssecretaris Sharon Dijksma de Tweede Kamer per brief geïnformeerd over het eindadvies van de Beheeradviescommissie Oostvaardersplassen. De commissie was overwegend positief over het gevoerde beheer, en de staatssecreta- ris onderschreef dat. Ook lichtte ze de Kamer in over de toekomst van de Oostvaardersplassen. Zo zal in het kader van Natura 2000 het moerasgebied een impuls krijgen door tijdelijk de waterstand te verlagen. De randzones van het gebied krijgen een sterkere recreatieve en toeristische rol. Ook zal Staatsbosbeheer meer ruimte bieden aan wetenschappelijk onderzoek en meer podium bieden aan de maatschappelijke discussie rondom het beheer. ■

Meer weten? Lees de brief van de staatssecretaris via <http://bit.ly/Ovp-brief>.

Met glans geslaagd

Op 16 maart is het Europees Diploma voor Natuurbeheer opnieuw toegekend aan Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten voor het excellente beheer van Nationaal Park Weerribben-Wieden. De verlenging voor de komende vijf jaar werd bekend gemaakt door de Raad van Europa. Het diploma is een erkenning voor de natuurwaarden die de afgelopen jaren zijn gerealiseerd in De Weerribben en de Wieden. Het diploma, dat sinds vijftig jaar bestaat, is een kroon op de samenwerking tussen Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. In de 46 lidstaten van de Raad van Europa hebben 73 gebieden zo'n status. In Nederland kunnen vier gebieden bogen op een Europees diploma. De andere drie zijn de Oostvaardersplassen, de Boschplaat op Terschelling en het Naardermeer. ■

Waronne Elbers

Leeftijd **41**
Woonplaats **Lunteren**
Functie **Zakelijk leider Kasteel Groeneveld en Radio Kootwijk**
Dag **Een vrijdag in maart**

8:30 uur Telefonisch overleg met collega Jos Overman vanuit de auto. Hoe ging het overleg met de gemeenteraad gisteren?

8:45 uur Radio Kootwijk. Vaste klant Kadaster en de brandweer zijn in huis. Opties voor komende maand doornemen met het reserveringsbureau. Zijn alle vrijwilligers geregeld voor de excursies dit weekend?

10:00 uur Overleg met verenigde conculega's van vergader- en congrescentra uit Apeldoorn in de Apenheul. Voorbereiden driedaags bezoek van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten met 2500 (!) man.

11:45 uur Groeneveld. De Ondernemingsraad, juristen en leden van het directieteam zijn in huis. Ik leid nieuw RvT-lid Anja Stokkers rond, ook buiten in de zon over het landgoed, fijn. Ze ontdekt dat dit prachtige, rijkversierde pand met parktuin óók Staatsbosbeheer is.

Tijdens het wegwerken van mails een boterham. Daarna alle facturen in Basware en uren in TimeTell afhandelen.

15:00 uur Bespreking met Stichting Groeneveld. Wat doen we komend jaar?

16:30 uur Telefonisch interview voor Engelstalige advertorial over zalenverhuur in goed gelezen veerboot- en vliegtuigblad 'Discover Benelux and France'.

17:00 uur Superbericht tussen de mails: huurcontract koetshuis is goedgekeurd. Goed nieuws voor de huidige horecaondernemer. Ik bel hem en bezorg hem een vrolijk begin van het weekend.

17:30 uur Glas wijn met alle medewerkers in het café van het koetshuis, blij dat de goede horecaondernemer kan blijven. Proost allemaal! ■

PROGRAMMATISCHE AANPAK STIKSTOF VAN START

18 jaar lang grote schoonmaak

Het wordt een grote operatie: tot 2033 gaan we in veel van onze 130 Natura 2000-gebieden PAS maatregelen uitvoeren, soms kleinschalig, elders ingrijpend. Dit alles met het doel om oude stikstofvervuiling op te ruimen – en om nieuwe vervuiling mogelijk te maken. “Maar per saldo is het positief.”

Maaien, plaggen, stuifkuilen graven, de waterhuishouding aanpassen, het zijn allemaal grote en kleine maatregelen om stikstof uit de bodem te verwijderen. En allemaal hebben ze een plaats binnen PAS, de Programmatische Aanpak Stikstof. “Ironisch genoeg vormen economische activiteiten de aanleiding om dit te doen”, zegt programmamanager PAS Piet Bakker. In de loop van het vorige decennium werd namelijk duidelijk dat rondom Natura

2000-gebieden nieuwe economische activiteiten in het gedrang kwamen. De stikstofdepositie was er te hoog, en daarom konden maar zelden vergunningen worden verleend. “Bedrijven moeten ruimte hebben om zich te vestigen of te ontwikkelen”, zegt Piet. “Binnen de natuurbeschermingswereld leven dan ook gemengde gevoelens over de PAS. Aan de ene kant zijn we blij dat we eindelijk geld hebben om oude vervuiling op te ruimen. Aan de andere kant lossen we

er het probleem niet mee op, want zodra de grond schoon genoeg is kunnen er nieuwe vergunningen worden verleend. En dan zal er weer nieuwe stikstof neerslaan.”

Lastig en onnodig duur

Op dit moment ligt het PAS-programma nog bij de Eerste en Tweede Kamer. Verwacht wordt dat de verantwoordelijke ministers (van Economische Zaken, Infrastructuur & Milieu en Defensie) de

PAS tussen april en juli zullen vaststellen. De eindverantwoordelijkheid en opdrachtgeversrol voor de uitvoering komen bij de provincies te liggen. Wat in onze terreinen moet gebeuren, gaat Staatsbosbeheer zo veel mogelijk in eigen regie uitvoeren. Al is de PAS nog niet officieel vastgesteld,

“Financieel maken we ons geen zorgen; het tijdspect is spannender”

de voorbereidingen zijn al lang en breed gaande. Afspraken maken met de tien betrokken provincies (we hebben geen ‘PAS-terreinen’ in Flevoland en Groningen), subsidies aanvragen, uitvoeringsovereenkomsten vaststellen – het betekent al met al véél werk. Piet: “De manieren waarop de provincies de subsidieregelingen uitvoeren, lopen erg uiteen. Dat maakt het opstellen van de aanvragen en het vaststellen van de overeenkomsten lastig en onnodig duur. Het zou voor ons, Natuurmonumenten en de 12 Landschappen een stuk eenvoudiger worden als de provincies één lijn zouden kunnen trekken.”

Majeure projecten

Op provinciaal niveau worstelt de Overijsselse accountmanager Adrie Hottinga met een vergelijkbare kwestie. “Voor de ene vergunning moeten we naar de provincie, voor de andere naar de gemeente. We hebben veertien dagen geleden bij de provincie Overijssel het verzoek neergelegd of ze niet voor één loket kunnen zorgen waar we alle aanvragen kunnen neerleggen. En we hebben gevraagd om de ontwerp-beheerplannen dusdanig te wijzigen dat de uitvoering van de projecten vergunningvrij wordt. Daar valt veel tijd mee te besparen.”

Adries doel is om tot zo goed mogelijke afspraken te komen met zo min mogelijk risico. “Financieel maken we ons geen zorgen, want de provincie heeft ruim 750 miljoen euro voor de PAS gereserveerd. Het tijdspect vind ik spannender. Zetten we onze handtekening, dan worden we wél

geacht uit te voeren. Ook logistiek moet het goed uitpakken. In de Weerribben bijvoorbeeld, een van de gebieden waar we majeure projecten moeten gaan uitvoeren. Daar gaan we voor tien miljoen euro aan nieuwe petgaten graven. Per jaar moet er 15 hectare vergraven worden. Er moeten depots komen om tijdelijk veen in op te slaan, we moeten afspraken maken met de afdeling Beheer & Productie over de verkoop daarvan... Alles bij elkaar is dat een flinke opgave.”

Twee kanten

Ondanks de gemengde gevoelens ziet Piet Bakker de PAS “per saldo als iets positiefs. Het wordt hoe dan ook beter dan het nu is. En het is mooi dat we de kans krijgen om verder te bouwen op de OBN-maatregelen en op de effectgerichte maatregelen.” Ook Adrie Hottinga is hoopvol gestemd. “Natuurlijk heeft het hele verhaal twee kanten. Door deze maatregelen verminderen we niet de stikstofuitstoot. Maar de landbouw, die toch verantwoordelijk is voor de

“We gaan voor tien miljoen euro aan nieuwe petgaten graven”

stikstofemissie, heeft verklaard generieke maatregelen te nemen om de stikstof terug te dringen. Agrarisch Nederland beseft ook dat dat nodig is, omdat anders de vergunningverlening opnieuw op slot gaat. De boeren snappen dat zij de PAS óók nodig hebben.” ■

Sallandse Heuvelrug: urgentiebesef

Vooruitlopend op de officiële vaststelling van de PAS zijn op sommige plaatsen in het land al werkzaamheden van start gegaan. Zo werd half maart op de Sallandse Heuvelrug een bekalingsproject afgesloten waarbij kalkkorrels werden uitgestrooid over 180 hectare heide. Beheerder projecten Corné Balemans: “In het geval van de Sallandse Heuvelrug hebben we samen met de provincie besloten om de werkzaamheden naar voren te halen. Men beseftte dat het dringend was: de heide is zwaar verzuurd, en mede daardoor dreigen de korhoenders uit te sterven. Omdat Staatsbosbeheer nog geen toegang tot de PAS-middelen heeft, is de provincie in dit geval als opdrachtgever opgetreden.”

Corné is ook betrokken bij een aantal van de overige vijftien PAS-locaties in Overijssel. “We hebben nu net bepaald welke maatregelen waar en wanneer uitgevoerd moeten worden. De volgende stap is offertes aanvragen bij de provincie. En dan kunnen we hopelijk snel los. Ik zie ernaar uit, want ik beschouw PAS als een grote kans om de interne kwaliteit van onze natuur te herstellen.”

Meer weten?

pas.naturazoo.nl en <http://bit.ly/PASDrenthe>

SAMENWERKING (VER) OVER DE GRENS

De wereld is ons speeltoneel

Staatsbosbeheer mag een oer-Hollandse organisatie lijken, natuurbeheer is allang geen nationaal onderwerp meer. Natuurgebieden overschrijden landsgrenzen, thema's als duurzaamheid vragen om internationaal beleid. Hieronder een greep uit de vele manieren waarop onze organisatie Europees of zelfs mondiaal ingebed is. Dat biedt allerlei kansen – misschien ook in jouw eigen gebied?

Wat levert grensoverschrijdende samenwerking ons op?

We kunnen onze medewerkers een bredere ontwikkeling bieden, zowel op het gebied van kennis als cultuur. Internationale projecten geven een ruimere kijk op de wereld.

We kunnen onze internationale taken beter vervullen. Buitenlandse ervaring draagt bij aan een betere invulling van Natura 2000 en nationale parken.

Door synergie te zoeken met andere maatschappelijke opgaven kunnen we internationaal opererende ministeries ondersteunen, zoals Ontwikkelings-samenwerking.

We maken kans op een bredere financieringsbasis. Financieringsmogelijkheden via Europa en zelfs UNDP (het VN-ontwikkelingsprogramma) komen scherper in beeld.

We kunnen wegen openen voor bedrijven. Dat biedt kansen om het bedrijfsleven sterker aan ons te binden.

Kansen benutten?

Staatsbosbeheer (net)werkt al internationaal, maar er liggen meer kansen, bijvoorbeeld op het gebied van Europese subsidies en programma's van de Wereldvoedselorganisatie en Wereldbank. Ben je geïnteresseerd in verkenning van mogelijkheden voor jouw gebied rondom een specifiek thema, bijvoorbeeld in Europees regionaal verband? Meld het bij Harry Koenders (Communicatie & Public affairs); mogelijk kunnen we een workshop organiseren.

Eurosité is een netwerk van 56 overheden, ngo's en (natuur)organisaties uit 21 landen. Het heeft als doel kennis te delen en natuurbeheer te verbeteren. Dat gebeurt bijvoorbeeld via een programma over *land stewardship*, vergelijkbaar met 'Thuis in de streek'. In deze en andere samenwerkingsprojecten wisselen deelnemers beheerervaringen uit. Nederland heeft in 2014 een workshop over wildernis georganiseerd. In de adviesraad van Eurosité zit ook een vertegenwoordiger van Staatsbosbeheer. We helpen zo mee de koers uit te stippelen. Meerwaarde: Eurosité kan rondom specifieke thema's kennis mobiliseren. Daardoor vinden natuurorganisaties gemakkelijker internationaal hun weg op zo'n thema.
www.eurosite.org

EUROPARC Federatie telt ruim 400 leden in 36 landen. Het is een overkoepelende (bestuurs)organisatie voor nationale parken. De federatie wil goed beheer en uitbreiding van beschermde gebieden in Europa bevorderen. Staatsbosbeheer is lid, en gezien onze ambities met nationale parken blijft dat zo, maar de meerwaarde is nog beperkt. Die zou kunnen zitten in kennisuitwisseling, bijvoorbeeld over verdienmodellen voor nationale parken en duurzaam toerisme. Met de komst van de Vlaming Ignace Schops als voorzitter worden nieuwe impulsen verwacht.
www.europarc.org

De Raad van Europa in Straatsburg reikt diploma's uit voor excellent beheer van beschermde gebieden. Ongeveer 70 gebieden in 26 landen hebben zo'n 'Michelinster voor de natuur'. Jaarlijks rapporteert Staatsbosbeheer over de Nederlandse gebieden: de Boschplaat op Terschelling, het Naardermeer, de Oostvaardersplassen en de Weerribben-Wieden. Voor dat laatste gebied is het diploma onlangs weer verlengd (zie pagina 5). De meerwaarde van de Raad van Europa ligt in de communicatie- en pr-sfeer: met het diploma laat een natuurorganisatie zien dat ze een gebied goed beheert. Staatsbosbeheer verzorgt tijdens een internationaal forum later dit jaar workshops over de communicatie rond de Oostvaardersplassen en over de Boschplaat.
www.coe.int (zoek op European Diploma for Protected Areas)

Wereldwijd 168 regeringen hebben de Ramsar-conventie ondertekend voor de bescherming van draslanden oftewel waterrijke gebieden. Wereldwijd gaat het om 2186 gebieden; Nederland, inclusief het Caraïbische deel, heeft er 44. De regering levert rapportages aan het Nationaal Ramsar-Comité, Staatsbosbeheer helpt bij het opstellen daarvan. Het verdrag kan provincies een kader bieden voor hun natuurbeleid. Daar gebeurt nog weinig mee, maar Nederland heeft als deltaregio binnen Europa een bijzondere verantwoordelijkheid voor natte natuurgebieden. Staatsbosbeheer komt als nationale natuurorganisatie op voor die belangen en zou er via het programma Grote Wateren aandacht aan kunnen geven.
www.ramsar.org

Wetlands International richt zich als niet-gouvernementele organisatie op natte gebieden. Doel is om ze te beschermen, in stand te houden en zo onder andere de biodiversiteit te stimuleren. De organisatie heeft wereldwijd 16 kantoren. Het is een interessant netwerk vanwege zijn samenwerking met grote bedrijven, zoals Shell, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid. Staatsbosbeheer neemt deel aan een programma dat Europeanen bewust maakt van vogeltrekroutes.
www.wetlands.org

UNESCO zet zich wereldwijd in voor de bescherming van cultureel en natuurlijk erfgoed. In Nederland willen de bij het Maasheggengebied betrokken organisaties de status van Man and Biosphere-regio aanvragen. Dat geeft internationale erkenning als bijzonder natuur- en cultuurlandschap. De beheerders, waaronder Staatsbosbeheer, hopen daarmee fondsen te werven voor beheer en ontwikkeling. De status van biosfeerregio geeft ook toegang tot een netwerk van organisaties die soortgelijke gebieden elders in de wereld beheren.
www.unesco.nl (zoek op biosfeerregio)

NIEUW ADVIES OVER IMPOPULAIRE VOORJAARSHOUTOOGST

Zomervellingen: zoeken naar de balans

Hout oogsten in het broedseizoen ligt gevoelig, zowel binnen onze organisatie als daarbuiten. Onlangs zijn gesprekken afgerond met collega's over de voor- en nadelen. Deze gesprekken leiden tot een advies aan het directieteam voor onze inbreng in de sectorbrede evaluatie van de Gedragscode Bosbeheer en een besluit voor de korte termijn: we blijven werken in het broedseizoen, maar letten nog scherper op waar en wanneer. Een interne werkwijze moet de richtlijnen concreet maken.

Over de Gedragscode Bosbeheer

De Gedragscode Bosbeheer 2010 - 2015 bepaalt dat werkzaamheden in een bos geen nadelige gevolgen mogen hebben voor de populaties van planten en dieren die zijn beschermd volgens de Rode Lijsten of de Vogel- en Habitatrichtlijn. Dat is een afspraak waar alle boscijbezitters zich aan houden die zijn aangesloten bij het VBNE, het voormalige Boschap. In 2015 wordt de Gedragscode, met daarin de kaders voor zomervellingen, geëvalueerd.

Meer weten? Zie Digitalis >
Kerntaken > Natuurbeheer >
Bos en hout.

'Zomervellingen' slaat op de houtoogst in de periode 15 maart-15 juli. De vakterm dekt de lading natuurlijk niet, want het is dan vooral voorjaar. Broedseizoen dus, een voor de natuur kwetsbare periode. Eenieder met een groen hart gunt de natuur dan zoveel mogelijk rust. Toch oogsten we in die periode hout, en met reden. Op hele natte plekken bijvoorbeeld. In dat geval laat de beheerder het ontzien van de bodem opwegen tegen het verontrusten van de dieren en planten.

Maar andere zomervellingen vinden plaats vanuit zakelijke overwegingen. "En dat vinden veel collega's moeilijker uit te leggen", weet Harrie Hekhuis, afdelingshoofd Beheer & Productie. Niet dat het véél gebeurt: "We oogsten 310.000 m³ hout per jaar, en daarvan wordt ca. 40.000 kuub geoogst in die periode van 15 maart tot 15 juli: 13% van het totaal in een periode

die een derde deel van het jaar omvat. De reden is dat onze afnemers constante aanvoer nodig hebben. Grenenhout, van grove den bijvoorbeeld, schimelt snel en kun je niet op voorraad houden. Ook populierenverwerkers hebben continu vers hout nodig."

"We hebben jaren om de discussie heen gelopen"

Rayonmanager Inna Brockhoff licht dit verder toe. "Als je een serieuze speler wilt zijn op de houtmarkt, moet je ook echt in de markt gaan zitten. De machines van de houtverwerkers moeten blijven draaien, anders vertrekken ze naar het buitenland. En aan wie kunnen we dan leveren? We

hebben een pool van hele gespecialiseerde aannemers. Daar hebben we een relatie mee opgebouwd. Zij investeren in het juiste materieel als wij een redelijke hoeveelheid werk kunnen bieden, het hele jaar door."

Daar wringt de schoen

De Gedragscode Bosbeheer is een sectorbreed protocol voor de wijze waarop hout geoogst mag worden, ook in de periode van 15 maart tot 15 juli (zie kader). Het vooraf inventariseren van planten en dieren hoort bij het protocol. Alleen de Rode Lijst-soorten worden beschermd, niet de algemene. Daar wringt voor veel collega's de schoen. Harrie: "Is Staatsbosbeheer een beheerder die individuele dieren beschermt of populaties? Weegt economisch belang op tegen natuurbelang? We hebben jaren om de discussie heen gelopen. Er was een situatie ontstaan met te veel verschillen in aanpak. Een flink aantal medewerkers heeft

behoefte aan een heldere richtlijn waarin de afweging en balans tussen bescherming en benutten is vastgelegd."

"Het blijft altijd érgens pijn doen"

Rein Zwaan, boswachter I&M in Utrecht, beaamt het. "Onze organisatie moet de principiële keuze maken. Boswachters worstelen met de zomervellingen. Ik ook. We beschermen wel de kritische soorten, maar op het moment dat ik in een vak aan het inventariseren ben, hoor ik goudvinkjes en winterkoninkjes en allerlei vogels waarvan ik weet dat ze straks verstoord raken of misschien zelfs sneuvelen. Dat steekt, vooral in het broedseizoen. Ik ga er pragmatisch mee om, want ik zie het belang in van houtoogst. Sommige collega's

staan er veel principiëler in. Het is nodig dat we ons standpunt bepalen en het wettelijk kader scherp krijgen. Dat neemt de onzekerheid weg waarin we nu werken."

Enerverende discussies

Op verschillende plekken in het land zijn de afgelopen maanden gesprekken gevoerd met zo'n zestig betrokkenen: beheerders, boswachters, staf en rayonmanagers. Enerverende discussie, zegt Harrie. "Makkelijk was het niet om een knoop door te hakken. Het blijft altijd érgens pijn doen."

Inmiddels is een advies geformuleerd. Dat wordt eerst voorgelegd aan de directie en komend najaar ingebracht in de sectorbrede evaluatie van de Gedragscode Bosbeheer. Harrie: "In het advies blijven we uitgaan van het zorgvuldig beschermen van populaties en volgen we de lijn van de

Gedragscode Bosbeheer. We inventariseren alleen de soorten volgens de gedragscode of soorten die expliciet als te beschermen soort in bijvoorbeeld N2000 plannen staan. We gaan scherpere keuzes maken waar we wel en niet en wanneer we gaan vellen in de zomervellingperiode. Het liefst zo laat mogelijk in het broedseizoen. En we houden meer rekening met het publiek en drukke toeristische gebieden."

Met dit advies zijn we er nog niet, benadrukt Harrie. "We gaan een objectieve werkwijze uitwerken. Als de situatie zus is, dan handel je zo. Zo concreet moet het worden. Dan haal je de afwegingen uit de persoonlijke sfeer." Dat nu gekozen is om te blijven oogsten in het broedseizoen, wil niet zeggen dat dat altijd zo blijft. "Dit geeft duidelijkheid voor de komende jaren. Maar we moeten onze keuze blijven iken aan de samenleving." ■

HPO-onderzoek: leg verbinding tussen ziel en zakelijkheid

Eind vorig jaar heeft Staatsbosbeheer een HPO-onderzoek uitgevoerd onder alle medewerkers. Wereldwijd hebben al meer dan tweeduizend organisaties de van oorsprong Nederlandse HPO-methode (high performance-organisatie oftewel hoog presterende organisatie) toegepast om hun prestaties te meten en verbeteren.

In ons onderzoek kon jij je mening geven over Staatsbosbeheer en aangeven welke punten we kunnen verbeteren om de beste terreinbeherende organisatie te worden. Ruim 400 collega's (42%) vulden de enquête in; veertig van hen werden geselecteerd voor een verdiepend gesprek. We geven je de opvallendste resultaten rondom de vier thema's waaraan we de komende periode gaan werken.

Prestatiegerichtheid

Staatsbosbeheer heeft een strategie die duidelijk onderscheidend is van andere organisaties	6,1
Staatsbosbeheer is prestatiegericht	5,6
Mijn leidinggevende is gericht op het behalen van resultaten	7,0

Conclusies:

- Doelen zijn wel duidelijk op hoofdlijnen, maar moeten worden vertaald naar de praktijk.
- Het moet duidelijker worden wie welke prestatie moet leveren, wie prioriteert en keuzes maakt.
- Intrinsieke motivatie en inzet zijn hoog.

Citaten:

- “Wanneer ben je de beste terreinbeheerder? Prestatie in geld? Natuurkwaliteit? Medewerkers per hectare?”
- “Niet honderd speerpunten blijven hanteren, keuzes maken!”
- “Focus op het primaire proces. Continu meten en evalueren van werk en resultaat.”

Klantgerichtheid

Staatsbosbeheer creëert groei door samenwerking met andere organisaties	6,1
Staatsbosbeheer onderhoudt goede langetermijnrelaties met alle belanghebbers (klanten, leveranciers, partners etc.)	6,1
Staatsbosbeheer is gericht op het zo goed mogelijk bedienen van zijn klanten	6,2

Conclusies:

- Op de werkvloer bestaan veel verschillende meningen over wie de klant is en hoe de klant het beste bediend kan worden.
- Medewerkers zijn zich bewust van het belang van de samenwerking met de klant.

Citaten:

- “Die blijde kindergezichten, daar doe je het voor”
- “Waar liggen prioriteiten in ons terreinbeheer en bij onze klanten? Komen die overeen?”
- “Is de natuur ook een klant?”

Ziel

Staatsbosbeheer is te kenschetsen als een integere (7,5) en veilige (7,2) organisatie. Medewerkers hebben vertrouwen in de leiding (7,2) en zijn gericht op het behalen van resultaten (7,0), waarbij fouten gemaakt mogen worden (7,0). Een van de collega's verwoordde het zo:

“Staatsbosbeheer is goed in wat we doen omdat het een ontzettend betrokken club is!”

Managementkwaliteit

Mijn leidinggevende gaat vaak de dialoog aan met mij	5,9
Mijn leidinggevende is besluitvaardig in het omgaan met medewerkers die 'onder de maat' presteren	5,7
Mijn leidinggevende geniet mijn vertrouwen	7,2

Conclusies:

- Zorg voor een goed evenwicht tussen ziel en zakelijkheid.
- Verklein het gat tussen de werkvloer en de leidinggevende.
- Maak interne doorgroei mogelijk.

Citaten:

- “Sturing, die is er nu te weinig, maar we zijn ook eigenwijze professionals die vooral doorgaan met de dingen die we zelf belangrijk vinden.”
- “Mensen werken met de beste intenties – moet je ze dan aanspreken?”
- “Meer aandacht van het management voor consequenties van besluiten in de praktijk.”

Continue verbetering

Bij Staatsbosbeheer worden de werkprocessen voortdurend verbeterd	5,2
Ik besteed veel tijd aan kennis uitwisselen met anderen en aan leren van elkaar	6,8
Bij Staatsbosbeheer wordt alles gemeten (de prestatie-indicatoren) wat belangrijk is voor het behalen van een goede prestatie	4,8

Conclusies:

- Maak beter duidelijk wat mensen moeten doen om bij te dragen aan verbetering.
- Zorg voor genoeg 'handen in het veld'.
- Dit punt scoort het laagste, dus hier valt de meeste winst te behalen.

Citaten:

- “Het is hier heel speciaal, dus wat ze in Noord-Holland verzinnen werkt hier niet.”
- “Kennis van beheer en ecologie in de organisatie houden en verbeteren.”
- “Staatsbosbeheer mag zijn medewerkers beter aanspreken op het halen van doelen en verbeteren van de kwaliteit.”

Hoe verder?

De komende periode gaan we voortvarend aan de slag met deze vier thema's: prestatiegerichtheid, klantgerichtheid, managementkwaliteit en continu verbeteren. Dat doen we aan de hand van een aantal actiepunten uit het uitvoeringsprogramma. Zodat we over twee jaar, wanneer het onderzoek wordt herhaald, verbetering zullen zien. Wil je het hele onderzoek lezen en zien welke concrete acties er opgepakt worden in het uitvoeringsprogramma? Vraag je leidinggevende of kijk op Digitalis en zoek op 'HPO'.

Slim *samenwerken*

De hoeveelheid projecten die op ons afkomt dit jaar is enorm. Hoe kunnen we daarin slim samenwerken, zodat de taken ons niet overweldigen? Op zo'n manier dat we altijd de doelen van beschermen, beleven en benutten voor ogen houden? Stamblad doet een kleine handreiking om een ordening aan te brengen in de hoeveelheid projecten aan de hand van vijf thema's. Per thema vind je projecten en activiteiten van het uitvoeringsprogramma die daaronder vallen.

Vanzelfsprekend samenwerken

Workouts
Thuis in de streek
Plan zorg en jeugd
Onderzoek en onderwijs, allianties, proefvelden

Positionering naar aanleiding van EZ-convenant
Samenwerking met ondernemers en particulieren
Businessplan Buitencentra & Buitenfonds
Grote wateren / Groene metropool / Nationale parken 2.0

Digitaal werken faciliteren

CMSi
Nieuwe website staatsbosbeheer.nl
Introductie Hermelijn

Vernieuwing Digitalis
Stabiliseren van kantoorautomatisering
Uitwerking online plannen

Sturen op resultaten; processen op orde brengen

Uitvoeringsplannen districten
Visie bos & hout
Processen op orde
ISO-certificering

Financieringsstromen / SNL
Klantgericht werken
Integrale kostprijsystematiek
KPI's

Aandacht voor houding en gedrag

Leiderschap
Resultaatverantwoordelijkheid
Medewerkersonderzoek

Flexibiliteit / mobiliteit uitwerken
Houding en gedrag in veranderingsprocessen
Culturaanpak sturen op resultaten: afspraak = afspraak

Werklocaties optimaliseren

Het Nieuwe Werken
Locatiebeleid
Mvo / duurzaamheid

Buitencentra als ontmoetingsplek
Verhuizing hoofdkantoor naar Amersfoort

'Ruimdenken' helpt bij leegstand

Een sfeerimpressie van het idee van Team H+A+P

Veel van onze gebouwen zijn niet meer nodig voor hun oorspronkelijke bestemming. Hoe kom je aan de beste ideeën voor een nieuwe, maatschappelijk verantwoorde benutting? Door ruimdenkers de ruimte te geven!

De provincie Overijssel heeft het al gedaan. Ze organiseerde 'Ruimte voor Ruimdenkers': een uitdaging aan jonge ontwerpers, kunstenaars en ondernemers om creatief na te denken over de vraag wat te doen met leegstaande gebouwen en terreinen. Die kwestie is actueel in steden en op industrieterreinen, maar ook op het platteland.

Schot in de roos

Het was onze eigen gebiedsmanager Hans van de Beek die de provincie op het idee bracht om de voormalige steenfabriek Fort-

maar liefst 21 van de 86 ontwerpteams stortten zich op de steenfabriek.

Op 13 maart was de ontknopning van 'Ruimte voor ruimdenkers', in een oude textielfabriek in Almelo. Tien ontwerpteams mochten hun plan presenteren. Een vakjury en het publiek kozen daaruit samen het plan van Team H+A+P, bestaande uit ruimtelijk ontwerper Pebbles Ammerlaan en de architecten Sem Holweg en Gideon Peele. Daarmee had ook Staatsbeheer gewonnen, want het plan van Pebbles, Sem en Gideon had betrekking op de steenfabriek en het omliggende terrein: ze willen dat inrichten tot een 'natuurrustplaats'.

"Van steenfabriek aan de IJssel naar natuurbegraafplaats en uitstrooiweide met afscheidsruimtes"

mond in de Duursche Waarden bij Olst op te nemen op de lijst van te herbestemmen gebouwen. Staatsbosbeheer vroeg zich al een poos af wat er met deze plek moest gebeuren. Het bleek een schot in de roos:

Nieuwe rituelen

Gideon: "We zijn uitgegaan van het karakter van het gebied. Naast een natuurbegraafplaats en uitstrooiweide kunnen de oude steenovens met minimale aanpassingen worden gebruikt als moderne tombes, een columbarium (bewaarpplaats voor urnen, red.) of afscheidsruimtes." De nabijheid van de IJssel is in het plan ten volle benut. Sem: "Mensen zijn op zoek naar nieuwe rituelen. Daarom bedachten wij een alternatief voor de rouwstoet: over het water. Hiermee is de natuurrustplaats

ook bereikbaar vanuit Wijhe, Deventer en Zwolle. Bovendien wordt de IJssel versterkt als identiteitsdrager voor het gebied."

Hoe kwam het drietal op het idee voor dit Rijksmonument? Gideon: "We zaten een keer informeel te praten hoe wij onze eigen uitvaartplechtigheid voor ons zagen. Het bleek al snel dat de uitvaartruimte met de paarse gordijnen een soort schrikbeeld voor ons was. Kil en afstandelijk en overal vergelijkbaar." Sem vult aan: "En dat terwijl de meer zelfstandige positie van het individu eerder vraagt om ruimte voor een eigen invulling van het afscheid van een geliefde of familielid."

Hans, onze gebiedsmanager: "ik ben erg enthousiast over het idee. Het is inmiddels met een aantal inhoudelijke collega's besproken. In een volgende stap betrekken we uiteraard ook de omgeving om dit idee gedragen te krijgen. De gemeente Olst-Wijhe is enthousiast!" ■

Meer weten?

Kijk voor meer informatie over het idee op www.ruimtevooruimdenkers.nl.

NIEUWE TV-SERIE IN ONZE GEBIEDEN

De ontberingen van vier BN'ers

Wat gebeurt er als je vier BN'ers een ruig natuurgebied van Staatsbosbeheer in stuurt zonder tent of eten? Dat is binnenkort te zien in de televisieserie 'Wie overleeft Nederland?' Boswachter Hans-Erik Kuypers, die bij de opnamen in het Horsterwold was, licht alvast een tipje van de sluier op.

Flevoland? O ja, saaie productiebossen met eindeloos lange bomenrijen. Om af te rekenen met dat vooroordeel werkten boswachter Hans-Erik Kuypers en zijn collega's graag mee aan de televisieserie 'Wie overleeft Nederland?' Eindelijk konden ze laten zien hoe mooi en gevarieerd hun gebied is.

Vorig jaar zomer hoorde Hans-Erik voor het eerst van de plannen om een televisieserie te maken waarin deelnemers drie dagen moesten zien te overleven in een natuurgebied van Staatsbosbeheer (zie kader). "Wij kwamen tot de conclusie dat de Stille Kern van het Horsterwold - met zijn robuuste natuur en konikpaarden - heel geschikt zou zijn om 'Wie overleeft Nederland?' op te nemen."

"Ronald en Frederique zagen deelname aan het programma als een gaaf experiment"

De programmamakers stemden daarmee in, en afgelopen najaar vonden de opnamen plaats. "De crew was groter dan ik dacht: niet twee man, zoals we gewend zijn van Omroep Flevoland, maar ruim twintig", vertelt Hans-Erik. En natuurlijk de

deelnemers: de modellen Frederique van der Wal en Kim Feenstra, schrijver Ronald Giphart en acteur Arjan Ederveen.

Ver van de recreatiepaden

Van tevoren had Hans-Erik contact gehad met freelance boswachter Arjan Postma, die in het programma als 'de boswachter' overlevingstips geeft. "Het was geen probleem om zijn rol in de serie te accepteren; het voelde niet alsof hij mijn gebied overnam. Hij nam ons juist heel serieus." Samen met Arjan en de kwartiermaker van producent Eyeworks liep Hans-Erik een dag door de Stille Kern. "Ik heb hun op mooie plekken gewezen om te filmen, om te overnachten, om eetbare dingen te verzamelen en om te vissen - allemaal ver van de recreatieve routes, want ze wilden geen pottenkijkers."

"Spannend: je weet niet wat er 's nachts in het gebied gebeurt"

Tijdens de drie opnamedagen werkte de filmcrew zelfstandig; bij vragen konden ze bellen met Hans-Erik. "Het is goed verlopen: ze ruimen alles keurig weer op, er is niemand vertrapt door een paard en voor zover ik weet zijn ze geen recreanten tegengekomen. Eén keer ontstond er een rare situatie: de crew reed met eigen auto's door het gebied, omdat ze niet genoeg hadden aan de Staatsbosbeheerauto die we beschikbaar hadden gesteld. Uitgerekend op het moment dat ik met een aantal mensen van de gemeente door het stiltegebied rij, komen er twee Eyeworks-auto's langs. Om de rust in het gebied te bewaren verklapte ik niet dat er opnames werden gemaakt. Maar ik weet zeker dat ze het fantastisch vinden. We werken samen met de gemeente aan de promotie van het gebied. Daar past dit heel goed in."

Een paar keer is Hans-Erik bij de opnames langs geweest. "Ik wist waar ze zouden overnachten, maar het is toch spannend: je weet niet wat er 's nachts in het gebied gebeurt. Daarom wilde ik 's morgens bij het ontwaken even horen hoe het was

gegaan, maar dat mocht ik niet vragen. De deelnemers werden pas later, op een mooie plek, geïnterviewd voor de camera."

twee nachten in de Stille Kern doorgebracht. Misschien moet ik dat ook maar eens doen, maar dan zonder filmcrew."

Wilde pastinaak

Van hun onderkomen moet je je niet te veel voorstellen: een balk tussen twee bomen en wat takken ertegenaan. Ernaast zag ik een pannetje met wat miezerige pastinaakwortels staan. Daaruit kon ik opmaken dat ze slecht hadden gegeten. Wilde pastinaak is op zich prima te eten, maar niet de bloeiende exemplaren waar geen fut meer in zit."

"Je zou als boswachter bijna jaloers worden!"

"Met Ronald en Frederique heb ik even gesproken terwijl de andere twee werden geïnterviewd. Ze waren allebei heel geïnteresseerd in de natuur - Ronald en ik bleken dezelfde natuurboeken te hebben gelezen. Allebei zagen ze deelname aan het programma als een gaaf experiment. Ze wilden zelf ervaren of het mogelijk is om te overleven in de vrije natuur. Dat past ook helemaal bij de tijdgeest. Ondanks de ontberingen hebben ze gezien hoe mooi de natuur hier is. Je zou bijna jaloers worden. Ik heb nog nooit drie dagen en

'Wie overleeft Nederland?' is vanaf 20 mei om 21.30 uur te zien bij RTL 4. Het programma is opgenomen in het Horsterwold, de IJsselmonding, het Hart van Drenthe, het Vechtdal, de Utrechtse Heuvelrug en op Terschelling. In elke aflevering worden vier bekende Nederlanders gevolgd. Om hen op weg te helpen krijgen ze overlevingstips van boswachter Arjan Postma (foto voorkant).

CMSi

QUIZ

CMSi wordt deze maand geïntroduceerd. Dat biedt nieuwe mogelijkheden! Weet jij welke? Test nu je kennis met deze korte quiz.

- In CMSi maak je uitvoeringsplannen voor**
 - ☐ a. 1 jaar
 - ☐ b. 4 jaar
 - ☐ c. 6 jaar
 - ☐ d. 12 jaar
- De prioriteit in CMSi ligt bij**
 - ☐ a. SNL
 - ☐ b. FSC
 - ☐ c. N2000 & SNL
 - ☐ d. N2000, FSC en SNL
- CMSi is ontwikkeld in opdracht van**
 - ☐ a. Staatsbosbeheer
 - ☐ b. Natuurmonumenten
 - ☐ c. de provincies
 - ☐ d. Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en De12Landschappen
- CMSi wordt gebruikt door**
 - ☐ a. alle Staatsbosbeheerders
 - ☐ b. boswachters
 - ☐ c. beheerders
 - ☐ d. stafmedewerkers
- CMSi kun je gebruiken**
 - ☐ a. op kantoor
 - ☐ b. overal waar je verbinding hebt met het netwerk van Staatsbosbeheer
 - ☐ c. in het veld, mits je een goede internetverbinding hebt
 - ☐ d. in het veld, ook zonder internetverbinding
- Waarnemingen van flora en fauna worden vastgelegd met behulp van**
 - ☐ a. de telefoon
 - ☐ b. de mobiele boswachter ('oranje baksteen')
 - ☐ c. de iPad
 - ☐ d. pen en papier
- CMSi wordt opgeleverd**
 - ☐ a. in één keer
 - ☐ b. in modules (1. planning, 2. monitoring, 3. vastgoed, enzovoort)
 - ☐ c. in releases (iedere keer een verdere uitbreiding van de functionaliteit)
 - ☐ d. per doelgroep (1. beheerders, 2. boswachters, 3. rentmeesters, enzovoort)
- CMSi ondersteunt het genereren van interne kwaliteitsbeoordelingen vanaf**
 - ☐ a. 2015
 - ☐ b. 2016
 - ☐ c. 2017
 - ☐ d. 2018

Meer informatie

Wil je meer uitleg over CMSi of over een antwoord op een van de vragen? Kijk dan op Digitalis en zoek op 'CMSi'.

Antwoorden: 1. c, 2. d, 3. d, 4. a, 5. b, 6. c, 7. c, 8. b

500 jaar Mastbos is een feest voor jong en oud.

Groot feest, cadeaus welkom

Het Mastbos bestaat 500 jaar. Het jubileum van dit statige stadsbos, grenzend aan Breda, wordt uitgebreid gevierd. Staatsbosbeheer en Stichting Lang Leve het Mastbos grijpen het jubileum aan om het bos op te knappen en voor de toekomst veilig te stellen.

Van concert tot wildexcursie, van netwerkbörrel tot Naar Buiten Fair: de lijst met jubileumactiviteiten wordt alsmaar langer (zie www.mastbos500.nl). "Nu we wat publiciteit hebben, komt er van alles los", vertelt Jelka Both, gebiedsmanager Brabant-West. "Zo willen de gezamenlijke Rotary's zelf een fietstocht door het Mastbos gaan organiseren om geld in te zamelen. De opbrengst gaat terug naar het bos, bijvoorbeeld in de vorm van een wildkijkscherm of uitkijkpost. Dat is ook wat we graag willen: de gebruikers verbinden met het Mastbos, zodat ze iets voor het bos willen terugdoen."

Iets goeds doen

Boswachter Patrick Raats is nauw betrokken bij de organisatie van de activiteiten rondom het jubileum. "Het kost veel tijd – ik ben mijn halve werkweek bezig met vergaderen met de projectgroep, meedenken met bedrijven en randvoorwaarden aangeven – maar

het levert veel op. Door de samenwerking met de stichting Betrokken Ondernemers Samen voor Breda hebben we bijvoorbeeld al zestigduizend euro binnengehaald. Dat kunnen we investeren in recreatieve voorzieningen zoals speeltoestellen, bankjes en wandelpaden, waarvoor geen geld meer beschikbaar is via de reguliere kanalen. Daar ben ik best trots op."

"Bedrijven willen graag iets goeds doen voor hun leefomgeving"

Om het bos ook veilig te stellen voor de toekomst is de stichting Lang Leve het Mastbos opgericht. "We gebruiken het jubileum als haakje om aandacht te vragen voor de stichting, maar we gaan na het jubileumjaar gewoon door", vertelt Jelka, die namens Staatsbosbeheer in het stich-

tingsbestuur zit. "Bedrijven en particulieren kunnen 'kompaan' van de stichting worden. Ze betalen dan een bedrag, en dat gaat per jaar naar één of meer projecten in het bos. Het blijkt dat bedrijven graag iets goeds willen doen voor hun leefomgeving, waar ze tenslotte zelf ook gebruik van maken. Dat kan een snoepjesfabrikant zijn die investeert in het speelbos, maar ook een advocatenkantoor dat gewend is om geld te geven aan mvo-projecten, maar nog niet aan de natuur had gedacht."

Avans Hogeschool

"De samenwerking met het bedrijfsleven vraagt om een andere manier van denken", zegt Jelka. "Je moet je verplaatsen in hun wereld en wensen. Voor mij is dit ook een pilot om van te leren. Samen met studenten van de Avans Hogeschool gaan we het jubileumjaar goed evalueren. Wie weet kunnen we deze manier van werken dan ook toepassen in andere gebieden." ■

Het fladdert en het is kwetsbaar

Iedere vlindersoort heeft zijn eigen mini-biotop. Door goed te kijken naar ideale leefomstandigheden kun je bedreigde soorten versterken, weet Pauline Arends, boswachter I&M in Drenthe-Oost. De Vlinderstichting riep haar in maart uit tot vlinderbeheerder van het jaar.

Tips van Pauline

Tel tips:

1. Leg contact met mensen die interesse hebben in vlinders. Zij melden het als ze iets bijzonders zien in het veld. Contacten doe je op tijdens de Landelijke Vlinderdag, bij provinciale natuurverenigingen en via sociale media.
2. Tel en observeer steeds op dezelfde manier, zodat je je waarnemingen op de juiste manier interpreteert.

Beheertips:

1. Denk bij beheermaatregelen aan de gevolgen voor de biotop van vlinders. Informatie vind je via De Vlinderstichting.
2. Laat bij het maaien stukjes begroeiing staan, bijvoorbeeld een strook langs de bosrand.
3. Ga met je eigen team het veld in om kennis te delen.

Zag je het eerbetoon aankomen?

Pauline: “Tijdens de aankondiging van de prijs zat ik even te twitteren. De voorzitter vertelde dat het iemand van Staatsbosbeheer was geworden. Ik had collega’s gezien en keek om me heen wie ze bedoelde. Ik was overdonderd dat ik het was, en blij verrast – een hele eer.”

Wat houdt jouw vlinderwerk in?

“Ik verzamel gegevens voor onder andere beheer. In ons gebied komen zeldzame soorten voor: de zilveren maan, de veenbesparelmoervlinder en het veenhooibeestje. Je moet precies weten wat ze nodig hebben om te gedijen. Het moment van maaien luistert bijvoorbeeld nauw. Dat moet na de vliegperiode gebeuren, of gefaseerd. Als het waterpeil in hun leefgebied te snel stijgt, kunnen de rupsen zich niet tijdig aanpassen.”

Waar vliegen de zeldzame soorten?

“Veenvlinders leven op hoogveentjes. Hun enige overgebleven nectarplant in Nederland is dophei. De voedselplant voor de rups moet ook aanwezig zijn. Verdroogt een

veentje, dan is het op die plek gebeurd met die soorten. In grote aaneengesloten natuurgebieden compenseer je dat elders. Maar in Nederland is de natuur zo versnipperd dat een nieuwe biotop misschien twintig kilometer verderop ligt, veel te ver. Door goed te observeren proberen we meer grip te krijgen op de ideale leefomstandigheden.”

Hoe verlopen de tellingen?

“Het vliegseizoen van alle soorten bij elkaar loopt van maart tot eind september. Veenvlinders vliegen half juni, als het zonnig, warm en windstil is. Ik loop dan zelf twee vaste routes. De zilveren manen vliegen in mei en augustus. Tien tot vijftien vrijwilligers van de vlinderwerkgroep Drenthe volgen ze dan. Zeldzame soorten krijgen aandacht, maar ik kijk ook naar de gewonere. De heivlinder en kommavlinder houden van droge heide met een open structuur. Voor mij zijn het indicatorsoorten: als die verdwijnen gaat er iets verkeerd in het beheer. Dan moeten we bijvoorbeeld kleinschalig plaggen.”

Met wie werk je samen?

“Veel met de vlinderwerkgroep Drenthe. Verder heb ik contact met de provincie. Daar is interesse in gegevens en er zijn geldpotjes voor soortenbeleid. En natuurlijk De Vlinderstichting. Ze laten studenten onderzoek doen, bijvoorbeeld naar de rupsen van het veenhooibeestje. Dat levert waardevolle informatie op.” ■

De keuze van De Vlinderstichting

Michiel Wallis de Vries is senior projectleider bij de Vlinderstichting en buitengewoon hoogleraar op het gebied van ecologie en insectenbescherming aan de universiteit van Wageningen. Hij vertelt dat Pauline Arends tot vlinderbeheerder van het jaar is uitgeroepen “vanwege haar enthousiasme voor vlinders – maar daar laat ze het niet bij. Ze denkt mee over de gevolgen van beheer, steekt veel energie in inventariseren en monitoren en begeleidt vrijwilligers. Met specifieke beheermaatregelen probeert ze het leefgebied van veenvlinders te verbeteren, en dat werpt vruchten af. Voor de kommavlinder is gewerkt aan open stuifzandplekken om warme microklimaatjes voor de rupsen te creëren. Ook de veenbesparelmoervlinder en het veenhooibeestje doen het beter dankzij haar inspanningen. Haar veldkennis en ons onderzoek vullen elkaar uitstekend aan.”

Gedreven

Pauline was eerder op studiereis naar Denemarken en Noord-Duitsland om de leefwereld van veenvlinders te bekijken. Na terugkomst hielp ze de Duitse beheerders met voorlichtingsactiviteiten en -materiaal. In Estland inventariseert ze ieder jaar enkele soorten. Het tekent haar gedrevenheid, vindt Michiel: “Beheerders kijken vaak naar het systeem als geheel, maar daar kunnen vlindersoorten onder lijden. Andersom kan het wel en wee van soorten het systeembeheer ook nieuwe impulsen geven. Staatsbosbeheer is voor ons een belangrijke partner als beheerder van terreinen waarin maar liefst tien van de twaalf meest bedreigde vlindersoorten in Nederland voorkomen. Door samen te werken en hun leefwereld in de gaten te houden kunnen we die beter beschermen.”

Drentse paddenstoelen in kaart gebracht

De Paddenstoelenwerkgroep Drenthe heeft op vrijdag 13 maart tijdens een minisymposium haar driedelige boekwerk ‘Ecologische atlas van paddenstoelen in Drenthe’ gepresenteerd. Staatsbosbeheer heeft meebetaald aan de uitgave en onze collega en paddenstoelenkenner Herman Sieben sprak op het symposium. De atlas toont de resultaten van een inventarisatie die in de periode 1999-2014 is uitgevoerd door vrijwilligers van de werkgroep. Alle 2844 kilometerhokken van de provincie Drenthe zijn volgens van te voren opgestelde normen secuur uitgeplozen. Die aanpak is uniek in heel Europa. Het resultaat mag er zijn: er werden ruim 2300 soorten paddenstoelen geteld. ■

Voor meer informatie of een exemplaar van de atlas kun je contact opnemen met Herman Sieben of Ronald Sinke.

Uitwisseling over water

In februari bezocht een delegatie Duitse bezoekers uit de deelstaat Nedersaksen drie dagen het Nederlandse rivierengebied om kennis en ervaring uit te wisselen over rivier-gelieerde onderwerpen. De delegatie bestond uit directeurs, adviseurs van overheden, burgemeesters, wethouders en agrariërs. Op het programma stonden bezoeken aan de Gelderse Poort, het Gelderse provinciehuis en Lent aan de Waal. De afsluitende dag brachten de deelnemers door in het Infocentrum IJssel Den Nul en in de Duursche Waarden. Er was vooral veel interesse voor onze benadering van integrale gebiedsontwikkeling met haar combinatie van waterveiligheid, natuurontwikkeling, recreatie en landbouw. ■

Boswachter versus bierkaai?

Het was een confronterende vraag die een excursiedeelnemer in het Haagse Bos voorlegde aan boswachter Jenny van Leeuwen: “Vechten boswachters tegen de bierkaai?” Natuurlijk gaf ze antwoord, maar een veel uitvoeriger reactie plaatste ze naderhand op de Zuid-Hollandse Staatsbosbeheerblog. “Eigenlijk zijn we allemaal boswachters in ons eigen reservaat ‘aarde’,” schreef ze daar, “én we zijn zelf de bedreigde soort.” Daarmee raakte ze een snaar, want de column werd bijna 300 keer gedeeld op Facebook, Twitter en LinkedIn. Ook las ze hem voor aan de lijsttrekkers van de provinciale verkiezingen, toen op 11 maart het Natuurmanifest aan hen gepresenteerd werd. ■

De tekst is te lezen via <http://bit.ly/Jennyscolumn>.

De voorbije vier jaar

OR-voorzitter Arco Goedkoop kijkt terug op een roerige tijd.

“Als dit Stamblad op de mat valt, is de uitslag van de OR-verkiezingen (bijna) bekend en weten we wie er in de nieuwe OR plaatsnemen. Dan weet ik ook of ikzelf terugkeer. Twee termijnen heb ik erop zitten, waarvan de laatste als voorzitter. Ik kijk met gemengde gevoelens op de afgelopen vier jaar terug. Toen ik als voorzitter startte, was mijn voornemen om vergaderingen efficiënter en effectiever te laten verlopen. Dat is gelukt. Ook zijn we als OR-team resultaatgerichter gaan werken. We opereerden als een geoliede machine binnen de steeds korter lijkende deadlines in het overleg met de directie. Maar het is me als voorzitter niet gelukt om in de interne overleggen de botsende belangen en persoonlijkheden goed te laten samenwerken. Bakken energie heeft dat gekost.

Toch kan ik zeggen dat we het maximale eruit hebben gehaald. We hebben geprofiteerd van de komst van Sylvo. Al tijdens het oriënterend gesprek, toen hij nog kandidaat was, hebben we onze bezorgdheid over het regiemodel geuit. De functie van veldmedewerker werd wegbezuinigd, waardevolle kennis verdween uit onze organisatie. Sylvo is meteen met ons aan de slag gegaan en heeft het regiemodel teruggedraaid.

We zijn ook volop in de slag geweest met de nieuwe topstructuur. Sylvo ging hard, te hard soms in onze ogen. We hebben in een gezonde spanning samengewerkt. We dienden ook zelf initiatiefvoorstellen in. Voor betere protocollen rondom Lyme bijvoorbeeld. We willen dat medewerkers direct naar een gespecialiseerd ziekenhuis worden verwezen om de mogelijke nare gevolgen van een tekenbeet tot het minimum te beperken.

De laatste twee jaar waren het alledrukste, en ik denk niet dat de nieuwe OR het rustig krijgt. De dossiers huisvesting en provinciale organisatie liggen boven op de stapel. ICT blijft een groot zorgpunt, vooral CMSi. Het is een grote kostenpost en levert nog niet op wat is beloofd. Genoeg werk dus voor de nieuwe OR.”

Welkom

Per 1 maart:

Jeanine Keurentjes, manager buiten-centrum, afdeling Beleven.

Matti de Leeuw, medewerker beheer, Staatsbosbeheer Noord-Brabant.

Willie Tiggeloven, programmamanager bij de afdeling Projecten.

Robert Pater, medewerker beheer, Staatsbosbeheer Fryslân.

Joeri Lamers, projectmedewerker, Staatsbosbeheer Fryslân.

Per 1 april:

Rolf Deenen, medewerker informatie-systemen bij de afdeling ICT.

Marc de Wit, Staatsbosbeheer Noord-Brabant.

Jordi Mantel, medewerker beheer, Staatsbosbeheer Noord-Brabant.

Roderick van der Poel, junior boswachter, Staatsbosbeheer Noord-Holland.

Inga Tessel, junior boswachter, Staatsbosbeheer Noord-Holland.

Elles van Hierden, adviseur bij de afdeling BEZ.

Functiewijziging

1 januari:

Ton Sterrenburg, senior beleidsadviseur bij de afdeling BEZ.

Harry Boeschoten, programmadirecteur Groene Metropool.

1 februari:

Michael Knipping, senior medewerker registratie & analyse bij het team Registratie & Analyse.

Thea Bimolt, senior medewerker facilitair/servicepunt (kleding) bij team facilitair (18 uur p/w) naast haar functie van managementassistente voor (18 uur p/w)

1 maart:

Marijke van Langen, junior boswachter, Staatsbosbeheer Noord-Holland

Wijnand Ticheloven, senior rentmeester/teamleider bij de afdeling Grondzaken.

1 april:

Marjolijn van Egmond, afdelingshoofd Juridische Zaken.

Tijdelijke werkzaamheden (artikel 58):

Sinds 1 oktober 2014 werkt **Jantinus**

Dokter (20 uur p/w) als coördinator biomassa – maaisels bij afdeling Beheer & Productie naast de functie als medewerker beheer.

Sinds 1 januari werkt **Carolien**

Bolhuis-Stelstra (14 uur p/w) als projectmedewerker Natuurmaatregelen RWE naast de functie als beheerder administratie en projecten.

Sinds 1 januari werkt **Harm Blom** als beheerder Staatsbosbeheer Zuid-Holland.

Sinds 12 januari werkt **Bianca Wassink** als medewerker DIV bij de afdeling ICT/DIV.

Sinds 2 februari werkt **Paul van Liempt** voor 24 uur als junior rayonmanager bij afdeling Beleven naast zijn functie als junior boswachter.

Jubilea

17 maart: **Andries van Barneveld**, junior boswachter, Staatsbosbeheer Utrecht, 40-jarig jubileum.

27 maart: **George de Wit**, bouwkundig medewerker bij de afdeling Landschap, Cultuurhistorie & Gebouwen, 25-jarig jubileum.

15 april: **Pascal Roomberg**, belangen-beharter, afdeling Mens & Omgeving, 12½-jarig jubileum.

Gouden speldjes, 40 jaar Staatsbosbeheer:

15 april: **Jac Hendriks**, belangenbehartiger, afdeling Mens & Omgeving.

1 mei: **Harry Hees**, boswachter, Staatsbosbeheer Gelderland.

Geboren

Op 29 januari is **Tamar** geboren, dochter van Thijmen en Dagmar van Heerde, zusje van Ethan, Jefta en Yaron. Thijmen is boswachter bij Staatsbosbeheer Flevoland.

Op 30 januari is **Dieke** geboren, dochter van Piet en Adriëtte Winterman, zusje van Ben, Anneke en Marion. Piet is programmadirecteur Grote Wateren.

Op 30 januari is **Willianne** geboren, dochter van Arjan en Willemien Versprille. Arjan is medewerker beheer bij Staatsbosbeheer Zuid-Holland.

Op 6 februari is **Myrthe** geboren, dochter van Jacob en Marleen Merkus. Jacob is medewerker beheer bij Staatsbosbeheer Fryslân.

Tot ziens

De volgende medewerkers hebben Staatsbosbeheer verlaten:

1 maart: **Jan Middelveld**, junior boswachter, Staatsbosbeheer Noord-Holland.

1 maart: **Piet de Keuning**, boswachter, Staatsbosbeheer Zeeland.

1 april: **Dirk Fluijt**, boswachter, Staatsbosbeheer Zeeland.

1 april: **Jac Hendriks**, belangenbehartiger, afdeling Mens & Omgeving.

1 april: **Nel Sangers**, projectdirecteur Grondzaken.

In memoriam

Op 21 januari 2015 is op 76-jarige leeftijd **Henk van Helden** overleden. Zijn collega's herinneren zich Henk als een vrolijke, rustige collega waar veel mee te lachen viel. Hij werkte onder meer in boswachterij Tjongervallei. Die was ontstaan uit ruilverkaveling, en dat was te merken aan de werkzaamheden: planten en inboeten, jonge aanplant vrijstellen en bosjes en singels zuiveren. Henk vertelde vaak over zijn gezin en uit alles bleek hoe belangrijk zijn vrouw en kinderen voor hem waren. Wij wensen Anne, de kinderen en kleinkinderen veel sterkte om dit verlies te dragen.

Op 28 januari is **Wim Breemer**, 91 jaar, onverwacht overleden. Wim begon rond 1950 als bosbouwkundig ambtenaar in het Zwolse Bos. In de jaren zestig werd hij provinciaal medewerker in Overijssel. Wim was een introverte man, die rustig en weloverwogen zijn werk deed en als een echte bosbouwer voor degelijkheid en de lange termijn ging. Na zijn pensionering, eind jaren tachtig, hield hij contact met de collega's. Zo heeft hij ruim twaalf jaar als voorzitter van het Team Senioren de jaarlijkse reünie georganiseerd. Wij wensen zijn familie en partner sterkte met het verlies van deze aimabele man.

Op 12 februari is **Jannes Bouw** op 82-jarige leeftijd overleden. Jannes was een man van het bos; eerst op de Veluwe, waar hij opgroeide, later in Drenthe, waar hij diverse boswachterijen als districts-hoofd onder beheer heeft gehad. Een man van de praktijk, die het boswerk door en door kende en kon opklimmen tot adjunct-houtvester. Een sterke kant was zijn gerichtheid op mensen. Hij schonk zijn medewerkers vertrouwen en ruimte, was betrokken bij alle houtverkopen en kende de houtmarkt en zijn kopers. Vooral zijn laatste werkzame periode

bij Staatsbosbeheer beleefde hij als zijn 'gouden tijden'. Wij wensen zijn kinderen en kleinkinderen veel sterkte om dit verlies te dragen.

Op 17 februari is op 86-jarige leeftijd **Leen de Munnik** overleden. Leen werkte eerst als reservaatarbeider in de Geelders, daarna in de Brabantse Biesbosch. Omdat de kwartelkoningen en weidevogels in de Sliedrechtse Biesbosch een goede bescherming nodig hadden, ging hij daar werken. Leen was een zeer betrokken mens die streng toezicht hield op de rust in het gebied. Hij was nauw betrokken bij de vogeltellingen en werkte daarbij samen met particuliere vogelaars. In 2009 kreeg hij een hersenbloeding, waarna hij noodgedwongen in een verpleeghuis moest worden opgenomen. Wij wensen zijn echtgenote, kinderen en kleinkinderen veel sterkte met het verlies van deze markante man.

Hij heeft 59 jaar geleefd in zijn geliefde Drentse land. Arjen ging na z'n diplomering van de tuinbouwschool werken in de natuur. Eerst bij Stichting Landschapsbeheer Drenthe en op 16 maart 1982 bij Staatsbosbeheer, de organisatie waar zijn vader ook werkte. De interesse in en kennis van vissen heeft hij zich tijdens zijn werk eigen gemaakt en wat betreft de fauna in de Drentsche Aa ontwikkelde hij zich tot een autoriteit. Rondleidingen en excursies geven, daar had hij plezier in. Arjen was een bijzonder mens met aandacht voor zijn omgeving. Aandacht voor mens, plant en dier. We gaan hem missen en wensen zijn familie sterkte dit verlies te dragen.

markante Staatsbosbeheerder. Begonnen

Op 26 februari 2015 kwam er een einde aan het leven van **Arjen de Vroome**.

als arbeider in de Achterhoek en tot voor kort onze collega als recreatieadviseur. Met veel passie en vasthoudendheid verdedigde hij zijn standpunten, altijd redenerend vanuit beschermen, beleven en benutten. Hans bracht leven in de brouwerij. Hij was open over dingen die hem bezighielden, ook over zijn leven naast Staatsbosbeheer. Hij kreeg het behoorlijk voor de kiezen, maar bleef altijd optimistisch. De trots op zijn dochters en kleinkinderen en zijn nieuwe liefde Yda waren zijn drijfveren. Samen met hen zullen we een bank en twee lindes plaatsen op Landgoed Beekvliet in Vorden. Hans, bedankt! We missen je. We wensen ook Yda, zijn dochters en kleinkinderen veel sterkte.

Een dag na zijn 85e verjaardag overleed op 7 maart **Gerrit Overeem**. Gerrit werkte zijn hele leven op kwekerij Drakenburg. Aanvankelijk snoeide hij de duizenden bomen die de kwekerij leverde. Later werd hij trekkerchauffeur. Kort nadat de kwekerij was overgegaan naar het Bomencentrum, ging hij met pensioen. Gerrit was een zeer gewaardeerde collega, gezellig, sociaal en altijd de goede kant van mensen voorop stellend. Aan zijn ogen was te zien hoe hij over iets dacht, en dat maakte hij dan ook snel duidelijk. Zijn gezin was heel belangrijk voor hem en dat liet hij iedereen weten. We wensen Bertha, de kinderen en kleinkinderen veel sterkte met dit verlies.

Op 19 maart is **Henk Roke** op 63-jarige leeftijd overleden. Henk begon meer dan 45 jaar geleden als veldmedewerker en klom op tot beheerder van de Veluwerand. Hij was een nuchtere man met een ijzersterk geheugen en met visie op het beheer. Zo kende hij de meer dan tweehonderd pachters en wist hij exact welke afspraken met wie gemaakt waren. Hij was gewaardeerd en geliefd bij zijn collega's; altijd duidelijk en recht op zijn doel af, waardoor de sfeer in het team goed en open was. In 2013 moest Henk wegens ziekte de dienst verlaten. We wensen zijn echtgenote, kinderen en kleinkinderen veel sterkte toe.

buitenladder

VOORJAAR // APRIL – JUNI

APRIL

27 APRIL

KONINGS DAG

Op deze nationale feestdag vieren we de verjaardag van koning Willem-Alexander. [#Koningsdag](#)

MEI

2 T/M
10 MEI

MEIVAKANTIE

Meivakantie in alle regio's tegelijk. Erop uit dus! Kijk ook op www.staatsbosbeheer.nl/activiteiten.

2 T/M
10 MEI

KABOUTERWEEK

Kijk op: www.kabouterweek.nl. Doe mee op social media om zoveel mogelijk (groot)ouders met kinderen van onze 14 kabouterpaden te laten genieten.

4 MEI

BLOK DAG

Een verplichte vrije dag voor alle medewerkers.

10 MEI

MOEDER DAG

Een dag om alle lieve moeders te verrassen! Organiseer jij een moederdagactiviteit, mail hem naar redactie@staatsbosbeheer.nl.

14 MEI

HEMELVAARTSDAG

Op 14 mei is het Hemelvaartsdag. Sta jij ook vroeg op? Dauwtraptips vind je op www.staatsbosbeheer.nl/dauwtrappen.

15 MEI

BLOK DAG

Op deze verplichte vrije dag kun je mooi bijkomen van het dauwtrappen.

17 T/M 25
MEI

ROODKAPJE

Niet bang voor de grote boze wolf? Locatietheatergroep Peergroup speelt in het Balloërveld zijn voorstelling Roodkapje. www.peergroup.nl.

20 MEI

WIE OVERLEEFT NEDERLAND

Op 20 mei kun je op RTL4 de eerste aflevering zien van Wie overleeft Nederland?, waarin bekende Nederlanders het moeten zien te rooien in onze gebieden.

20 EN 21 MEI

KENNISUITWISSELINGSDAGEN

Voor medewerkers beheer en junior boswachters op de Hondsrug. Er volgen meer kennisuitwisselingsdagen in 2015. Informatie bij Linda Meijvogel. Kijk op Digitalis voor het volledige overzicht.

JUNI

12 T/M
21 JUNI

OEROL

Van 12 t/m 2 juni vindt het festival Oerol plaats op Terschelling. Het thema is dit jaar wederom 'Sense of Place'. [#Oerol](#)

16 JUNI

TOP 25-BIJEENKOMST

Managementbijeenkomst van het DT, afdelingshoofden, provinciehoofden, Programmamanager Grote Wateren, Programmamanager Groene Metropool en het management van de staf (de hoofden FA en het MT-CZ).

16 EN
17 JUNI

KENNISUITWISSELINGSDAGEN

Voor beheerders en boswachters in de Biesbosch. Er volgen meer kennisuitwisselingsdagen in 2015. Informatie bij Linda Meijvogel. Kijk op Digitalis voor het volledige overzicht.

21 JUNI

VADER DAG

Op deze dag verwennen gezinnen hun lieve papa's. Dat kan natuurlijk met een leuke activiteit. Organiseer jij er daar een van? Mail hem naar redactie@staatsbosbeheer.nl.

24 JUNI

NIEUW STAMBLAD

Vandaag ploft het nieuwe Stamblad op de deurmat. Veel leesplezier!

In deze kalender zijn hashtags opgenomen. Die kun je gebruiken als je over de desbetreffende activiteit twittert. Data onder voorbehoud. Kijk voor actuele informatie op Digitalis > Actueel.